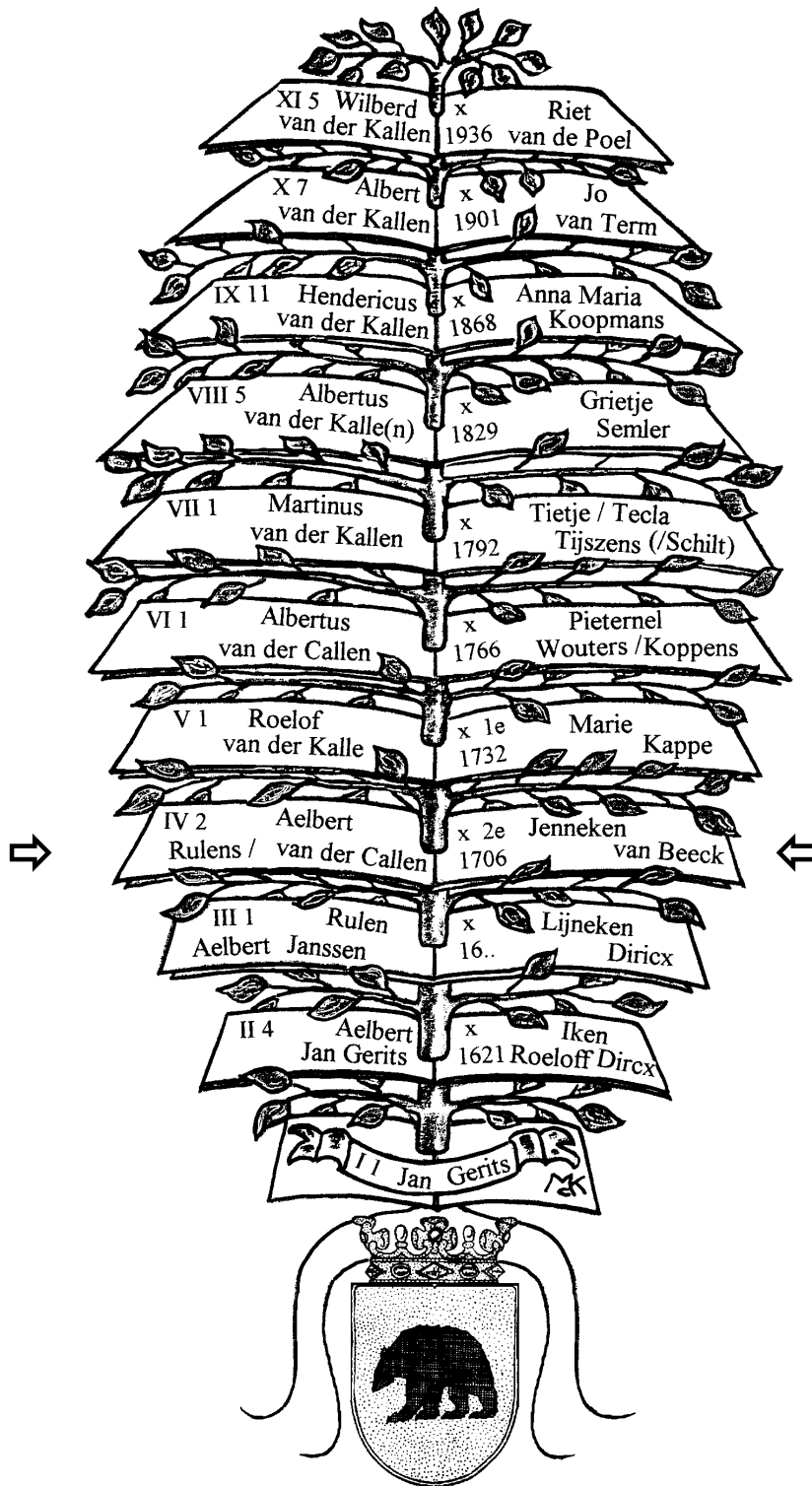

deel 4 : Aelbert (IV 2)

Berlicum

Inhoudsopgave bij deel 4 : Aelbert (IV 2)

Overzicht 4e deel	g
De basisgegevens van:	r
Het vierde deel van de hoofdtak	o
	e
	n

Het verhalende deel:

Aelbert (IV 2) en zijn gezin:

IV 2 Albertus (Aelbert) Ruelens / van der Callen

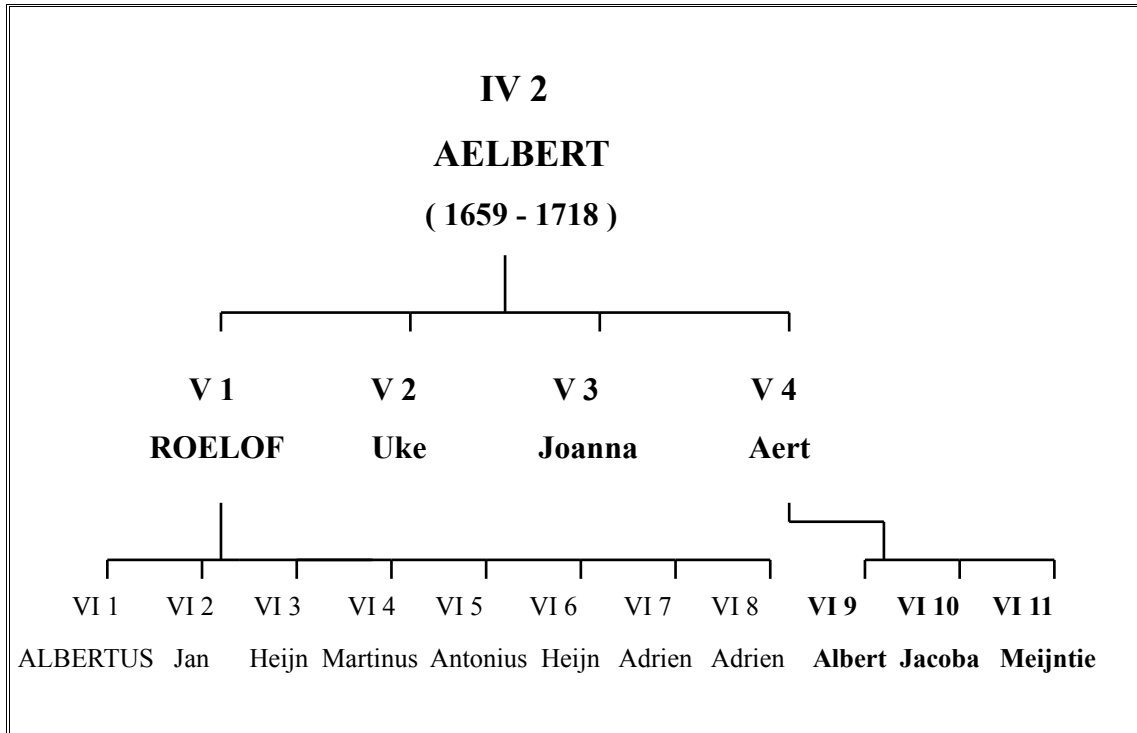
Aelbert en Uken	☐ A-	
Het eerste huwelijk van Uken Dielissen		1
Het eerste huwelijk van Aelbert (IV 2)		1
Hun vertrek uit Berlicum		2
De Negenjarige Oorlog		3
Invoering van het hoofdgeld		3
De oudste handtekening van een “van der Kallen”		3
Aelbert, burgemeester van Rosmalen		4
De functie van burgemeester of burgemeester vóór 1795		7
Borg staan voor dorpschulden		7
Ukens nalatenschap		8
Het rampjaar 1705, een keerpunt in Aelberts leven	☐ R-	
De watersnoodramp van 1705		1
De niet op te brengen belastingen		1
Een keerpunt in zijn leven		2
De periode 1706-1724	☐ P-	
Aelberts tweede huwelijk		1
Jenekens herkomst en familienaam		2
De parochie van Rosmalen in Aelberts tijd		3
De kinderen van Aelbert en Jenneken		4
De “lijst off setting” voor het jaar 1707		4
Voor het gerecht gedaagd		5
Schepen van Rosmalen		5
Pachtboerderijen in de Molenhoek en de Varkenshoek		6
Het tragische lot van Jenneken en haar kinderen		7
De twee door oma Popeliers ingediende rekeningen		8
De nalatenschap van Aelbert en Jenneken		8

Kinderen van Aelbert (IV 2):

V	De kinderen van Aelbert en Jenneken	□□	
	Toch boer en boerin kunnen worden		1
	De “erffscheijding en deijling” van hun onroerend goed in 1743		1
□□□	Kleinkinderen van Aelbert (IV 2):		
VI	De kleinkinderen van Aelbert en Jenneken	□□□	
	Een overzicht van Aelberts “van der Kallen” kleinkinderen		1
	Aelberts kleindochter Meijntie (VI 11)		2

Register bij het verhalende deel

OVERZICHT 4e Deel

HET VIERDE DEEL VAN DE HOOFDTAK

De basisgegevens

IV 2 Albertus (Aelbert) Ru(e)lens / van der Callen / van der Kallen

zoon van Roeloff (Rulen) Aelbert Janssen (III 1),
geboren in (Berlicum en) Middelrode, gedoopt in Den Dungen 6-12-1659,
boer, overleden in Rosmalen vlak vóór 10-5-1718,
trouwt 1e keer in Berlicum 20-2-1689,

Oda (Oijken/ Uken) D(i)elissen, weduwe, wsch. geboren in Nuland of
Berlicum,

boerin, overleden in Rosmalen vóór 30-1-1706,

Oda (Oijken/ Uken) D(i)elissen trouwde 1e keer in Berlicum 29-11-1687

Christianus (Christiaen) Christiaens, wsch. overleden in 1688.

trouwt 2e keer in Rosmalen 14-2-1706,

Jo(h)anna (Jenneken) Aert(sen) van Beeck / van Beecq,

boerin, overleden in Rosmalen vlak vóór 6-5-1723, dochter van

Arnoldus (Aert) T(h)omassen van Beeck en *Anneken Janssen Nootmans*.

Uit het tweede huwelijk van Aelbert, volgorde gedeeltelijk bekend:

1. **Rudolphus (Roelof) van der Kalle**, geboren in Rosmalen, zie V 1

2. **Oda (Oijke / Uke) van der Callen (V 2)**, geboren in Rosmalen, boerin,
begraven in Rosmalen 6-4-1762, trouwt in Rosmalen 9-2-1738

Paulus (Paul) Nelis van Vlijmen, boer, begraven in Rosmalen 31-12-1776.

Paul trouwt 2e keer in Rosmalen 26-6-1663 *Elisabet(h) van Es*,
geboren in Dinther, begraven in Rosmalen 7-7-1773,
weduwe van *Hendricus van der Horst*

Uit het huwelijk van Uke en Paul:

1. *Anna van Vlijme*, gedoopt in Rosmalen 5-8-1739

2. *Joanna van Vlijmen*, gedoopt in Rosmalen 12-11-1742,

3. *Henricus van Vlijmen*, gedoopt in 's-Hertogenbosch 16-1-1746

3. **Joanna (wsch. Anneke) van der Calle (V 3)**, geboren in Rosmalen, boerin,
begraven in 's-Hertogenbosch 4-3-1783, trouwt in Rosmalen 3-6-1742

Cornelis (Nelis) van (den) Ertvogel / van (den) A(e)rtvo(e)gel, boer

Uit dit huwelijk, gedoopt in de St Jacob te 's-Hertogenbosch:

1. *Albertus van den Ertvogel*, gedoopt 15-4-1743

2. *Cornelius van den Ertvogel*, gedoopt 16-1-1745

3. *Maria van den Aertvogel*, gedoopt 1-1-1747

4. *Albertus van Artvogel*, gedoopt 14-5-1749

5. *Henricus van den Ertvogel*, gedoopt 19-7-1751

6. *Wilhelma van den Ertvogel*, gedoopt 22-7-1757 (“sub conditione”)

4. **Arnoldus (Aert) vander Calle (V 4)**, geboren in Rosmalen, zie V 4.

V 1 Rudolphus (Roelof) van der Kalle

geboren ca. 1708 in Rosmalen, boer, begraven in Rosmalen 25-12-1789,
trouwt 1e keer in Rosmalen 29-6-1732

Maria (Marie) Hendriks Kappe, geboren in Rosmalen, boerin,
begraven in Rosmalen 31-1-1763,
trouwt 2e keer in 's-Hertogenbosch 24-1-1768

Maria (Marie) Hendriks van der Don(c)k, geboren in Rosmalen,
moeder van twee onwettige kinderen, die in 1768 beide al gehuwd zijn.

Uit het eerste huwelijk, geboren in Rosmalen (zie deel 5):

1. **Albertus** (wsch. **Bertus / of Bert**) **van der Callen (VI 1)**,
gedoopt in 's-Hertogenbosch (St Jacob) 20-1-1733
2. **Joannes (Jan) van der Callen (VI 2)**, geboren in Hintham / Rosmalen,
gedoopt in 's-Hertogenbosch (St Jacob) 21-1-1734
3. **Henricus (Heijn) van der Calle (VI 3)**,
gedoopt in Rosmalen 25-2-1735
4. **Martinus** (wsch. **Marten**) **van der Calle (VI 4)**,
gedoopt in Rosmalen 31-3-1736
5. **Antonius** (wsch. **Teunis**) **van der Calle (VI 5)**,
gedoopt in Rosmalen 5-6-1737
6. **Henricus (Heijn) van der Calle (VI 6)**,
gedoopt in Rosmalen 25-12-1739
7. **Adrianus** (wsch. **Adrien**) **van der Calle (VI 7)**,
gedoopt in Rosmalen 22-5-1743
8. **Adrianus** (wsch. **Adrien**) **van der Calen (VI 8)**,
gedoopt in 's-Hertogenbosch (St Jacob) 22-11-1746.

V 4 Arnoldus (Aert) vander Calle

geboren in Rosmalen ca. 1711, boer, overleden vóór 1757,
trouwt in Rosmalen 21-11-1745

Ge(e)rtrudis (Gertruy) Jacob Wonders, overleden na 20-1-1772.

Uit dit huwelijk:

1. **Albertus van der Cal (VI 9)**, gedoopt in Rosmalen 20-9-1746
2. **Jacoba van der Cal (VI 10)**, gedoopt in Rosmalen 15-9-1748
3. **Wilhelm(in)a (Meijntie) van der Callen / van der Kallen (VI 11)**,
geboren in Rosmalen ca. 1751, overleden in Rosmalen 2-1-1819,
trouwt in Rosmalen 9-5-1779
Lambertus (Lammert) van Helvoirt / van Helvo(o)rt, wsch. 23-3-1730 in
Berlicum gedoopt, begraven in Rosmalen 14-1-1796 en wsch. zoon van
Johannes (Jan) Lambert van Helvoort en *Johanna Jan Guerts Glaudemans*.

Uit dit huwelijk:

1. **Joanna van Helvort**, gedoopt in Rosmalen 12-12-1784.

□ AELBERT (IV 2) EN ZIJN GEZIN

IV 2 Albertus (Aelbert) Ruelens / van der Callen

Aelbert en Uken

Het eerste huwelijk van Uken Dielissen

Oijken / Uken D(i)elissen trouwt 29-11-1687 met *Christiaen Christiaens* voor de schepenbank van Berlicum en één dag later voor de R.K. kerk van Berlicum ¹.

Op den 15 november 1687 soo sijn voor ons *Peter Jansz van de Westerlaecken*
en *Jan Thonis Smulders* in ondertrouw aengeteeckent
Cristiaen Cristiaens geboortigh van Berlicum
met
Oijken Delissen geboortigh van Nollandt ende woonaghtigh alhier,
gesolemniseert op den 29en november 1687 actum ut supra.

de eerste ondertrouw- en trouwakte van Uken Dielissen
uit het trouwboek van de schepenbank van Berlicum (1664-1698)

Het eerste huwelijk van Aelbert (IV 2)

Aelbert trouwt 20 februari 1689 met *Uken* voor de schepenbank van Berlicum.

Christiaen 5 febr 1689 soo sijn voor ons sijn vromen in Berlicum ge-
uiddertrouwe aengstverreent - Dieren - Ruelens - Jongman -
van Berlicum /
Mos -

Oijken Dielissen werd geboortigh van Berlicum /
geformaliseert op den 20^{en} febr 1689 ter presentie ut-
supra /

de eerste ondertrouw- en trouwakte van Aelbert (IV 2)
uit het trouwboek van de schepenbank van Berlicum (1664-1698)

¹ - In het R.K. trouwboek staat zij vermeld als *Oda Aegidij. Oijken*, ook uitgesproken als *Uken*, is afgeleid van het Latijnse *Oda* en *D(i)elis* van het Latijnse *Aegidius*.

Op den 5 febr. 1689 soo sijn voor ons schepenen in Berlicum in ondertrouw aengeteeckent
Aelbert Ruelens jongman van Berlicum
met
Oijken Dielissen wed(uw)e geboortigh van Berlicum,
gesolemniseert op den 20en febr. 1689 ter presentie ut supra (= zoals hierboven).

de eerste ondertrouw- en trouwakte van Aelbert (IV 2) (zie blz. A-1)

Aelbert en *Uken* trouwen nog dezelfde dag voor de R.K. kerk.

eerste trouwakte van Aelbert (IV 2) uit het trouwboek van de R.K. kerk van Berlicum (1678-1806)

Op dezelfde dag (20 februari 1689) zijn getrouwd
Aelbertus Ruelens en *Oda Delissen* voor getuigen voornoemd².

Uken is snel hertrouwd. Volgens haar eerste trouwakte is ze in *Nuland* geboren en volgens haar tweede in *Berlicum*. Waarschijnlijk is *Nuland* juist. Ik heb in de registers van beide plaatsen *niets* over haar of haar familie kunnen vinden. *Aelbert* is 29 als hij met haar trouwt. *Uken* zal daarom bij haar tweede huwelijk nog *vrij jong* zijn geweest.

Hun vertrek uit Berlicum

In deel 3 heb ik al vermeld, dat *Aelbert* (IV 2) en zijn broer *Dirck* (IV 3) aan het einde van de 17e eeuw *Berlicum* verlaten en dat *Aelbert* (IV 2) naar *Rosmalen* verhuist. Waarschijnlijk hebben *Aelbert* en *Uken* zich al direct of vrij snel na hun huwelijk in *Rosmalen* gevestigd.

² - Trouwgetuigen zijn: *Maria van Gerven* en *Joanna Hoefnagels*, geen familie, die regelmatig als trouwgetuigen optreden.

De Negenjarige Oorlog

In november 1688 zeilt stadhouder *Willem III*, die met *Mary Stuart* is getrouwd, met 50 oorlogsbodems en 300 troepschepen, bemand met 14000 Staatse soldaten, naar Engeland, om daar *zijn katholieke schoonvader Jacobus II* af te zetten. *Jacobus* vlucht naar Frankrijk, waar de *katholieke Lodewijk XIV* koning is. Dat resulteert in een nieuwe oorlog met Frankrijk, die van 1688 tot 1697 duurt (de zogeheten *Negenjarige Oorlog*). In 1689 laten *Mary* en *Willem* zich tot koningin en koning van Engeland en Schotland kronen. Om die nieuwe oorlog met Frankrijk te bekostigen willen de *Staten-Generaal* o.a., dat de verarmde dorpen in de Meierij *nog meer belasting* betalen.

Invoering van het hoofgeld

Een van de accijnzen van “de gemene middelen”, die men in de Meierij moest betalen, was “het gemaal”, een accijs op het malen van voor de consumptie bedoelde granen. De *Staten-Generaal* waren bang, dat bij verhoging van de belastingen, met name het gemaal minder zou opbrengen. Daarom wordt in 1688 besloten om “het gemaal” te vervangen door een “hoofdgeld”. Alleen in de Meierij van ‘s-Hertogenbosch wordt deze belasting ingevoerd. Voortaan moet iedere “vermogende inwoner van 16 jaar of ouder” een vast bedrag aan hoofdgeld betalen en moeten in het kohier van het hoofdgeld ook de onvermogenen genoteerd worden. Van 1688 tot 1694 bedraagt het hoofdgeld 3 gulden, van 1695 tot 1700 3 gulden en 6 stuivers en van 1700 tot 1716 3 gulden en 12 stuivers. Pas in 1717 wordt het hoofdgeld weer iets verlaagd.

Uit het bewaard gebleven kohier van het hoofdgeld van Berlicum 1697/1698³ blijkt, dat *Aelbert* en *Uken* in 1697 in ieder geval niet meer in Berlicum wonen.

De oudste handtekening van een “van der Kallen”

Aelbert tekent “op den twalffden Febr. XVI C negenentnegentigh” met *Aelbert Ruelens*.

The image shows a handwritten signature in cursive script, enclosed in a hand-drawn rectangular border. The text is written in a dense, flowing hand. At the bottom, the name 'Aelbert van der Kallen' is written in a slightly more legible hand. There is a large, stylized flourish above the name. The entire signature is written in black ink on a light background.

de oudste handtekening van *Aelbert* (IV 2) (tweede van onder)
gezet 12 febr. 1699 in een schepenregister van Rosmalen

³

- Zie OAA (= het Oud Administratief Archief) van Berlicum inv. no. 33.

Aelbert, borgemeester van Rosmalen

Bij de handtekening van *Dirck* (zie deel 3: IV 3 blz. 7) vertelde ik al, dat een gewone boer zelden een handtekening zet. Degenen, die de schepenakte van 12 febr. 1699 ⁴ tekenen, zijn dan ook *geen gewone boeren*. Dat blijkt direct al uit de aanhef van de akte: “*Wij Arien van der Horst president, Geerit Evers van Gerven, Antonij Martens van Beeck, Jan Gielen Pels, Jan Aert Hoogh, M(eeste)r Frans van der Hoeven ende Arien Couwenbergh, schepenen, Willem Jan Franssen, Geurt Emens, Antonij Gerit Jan Heijmens ende Aelbert Ruelens, borgem(eeste)ren van Rosmaelen, quartieren van Maeslandt, Meijerije van s’Hertogenbosch, tuijgen (= getuigen) ende certificeren mits dezen op den eedt in den aenvangh onser ampten gedaen*”.

De schepenen en borgemeesters komen bijeen om samen met een gemachtigde van *Berlicum* officieel op papier te zetten, dat: “*de geerffdens ofte de gemeente van Rosmaelen nevens (= evenals) die van Berlecom ende Middelrode te saemen van Hertogh Jan als Hertogh van Brabandt etc. , bij coop verkregen hebben de gemeijntens (= gemeenschappelijke dorpsgronden) van Berlicom Middelrode ende Rosmaelen*”. Zij stellen dit officiële stuk op, omdat de schepenen zich zorgen maken over de pretenties van *de heer van Berlicum*. Hij zou tegen ingezetenen gezegd hebben, dat *de gemeijntens* van hem zijn. Zij besluiten hun rechten namens de dorpen, die zij vertegenwoordigen, nog eens heel duidelijk vast te leggen. Alle aanwezigen ondertekenen de akte, twee met een merkteken. Boven de handtekening van *Aelbert* staat: *Dit ist merck (merkteken) van (doorhaling) Jan Pels en Dit ist merck (merkteken) van Geurt Emens*. We zien hier, dat niet iedere schepen en niet iedere borgemeester zijn naam kan schrijven.

Ruim drie maanden later is de financiële nood van het dorp zo groot, dat *het hele corpus van Rosmalen* bijeen komt. Een lening van achthonderd gulden is opgezegd. Ze moeten proberen om opnieuw achthonderd gulden tegen 4% rente te lenen. Daarvoor machtigen ze twee personen “*om uijt onsen gesaemtlijcke naeme als representerende het geheele corpus van Roosmaelen*” te proberen dat bedrag te lenen. In de akte, die 15 mei 1699 wordt opgemaakt en ondertekend ⁵, moet iedere aanwezige *met al zijn bezittingen* voor die dorpslening *borg* staan. De aanhef van deze gehavende akte (zie blz. 5 en 6) luidt:

“*Wij Arien van der Horst president, Ge* van Gerven, Antonie Martens Verbeeck, Pels, Jan Aert Hoogh, Arien C ... wenbergh, Mr Frans Verhoeven, alle s ... penen des dorps en dinckbanke van Roosmaelen, Aelbert Roeluffs, Willem Jan Franssen, Geurt Emens ende Antonij Geerit Jan Heijmens, borgemeesters, Jan Handricx van Schaijick, Daem Otten de Leuw kerckmeesteren, Jan Sijmens van den Heuvel, Marten Claes Driesen van Swaenberghen, armmeesteren, ende alsoo regenten des voors(eide) dorps van Roosmaelen, gemachtigh bij speciaele octroij ofte utorisatie van haere Hoog Moo(gen)de Heere Staete Generael der Vereenighde Nederlande der dato den sesten mij XVI C negentnegentigh verclaere mits desen”.

Aelbert (IV 2) is in 1699 een van de vier borgemeesters van Rosmalen en als zodanig een van de regenten van Rosmalen. Hij behoort dan tot “*het corpus van Rosmalen*”.

⁴ - Zie ORA Rosmalen inv. no. 35, blz. 243v en 244.

⁵ - Zie ORA Rosmalen inv. no. 32, blz. 4 en 4v.

1
Wij arien vanderhoef president, ge
van groen, antonie narbis (beeld)
pelle, jan abnt, rooyt, ende arien
wetalogh, me, fran, verhogte alle
pensen des dorps en dinc brandt van
Roosmalen. Aelbert tolliiff, willem
van scajen, geirt Endel, ende
antonij geirt jan heijmens, Gorgem tefra
jan kandrie, van schaydel, daem atten
de linc keramethren, Sandymens
vanden stuur, marten elab drijst
van hiera truyghen, arapmestertz,
ende alsoo teghenten des dorps van lof-
matten gemaedigh vj. spacia de attoy
ofte autorisatie van haer hoog. mo.
do hiero sate gemaet de verdrigh de
nederlande de date den 17den may
negenentwintigh, alse mildoghe te
hellen gconstitueret ende van naer-
tigh gemaet. In witten van haer
wijck. ^{in godt.} ^{van g.} ^{van g.}
wijck. ^{van g.} ^{van g.} ^{van g.}
int befendte on iyt onse gfasant
lyde name als onteknittende het
ghette Corpus van Rosmalen, te con-
trenten voor alle schepenen van schied
gen. Gessie ende aldare te grooven te
besten van de hier adiaer van
h. Blootengirgh vast inde schopen der
stat. Schouten van der oke. ^{van g.}
gconstituerden. ^{van g.} ^{van g.}
somme van acht hondert gulden. ^{van g.}
jacht tegen over ten hondert jaer
die wij gnootendat. ^{van g.}
gotwaer om ginploort te werden
cen op geyde Capitul van y.
somme die voor vermindende
constituante persone inde goet. ^{van g.}
gedat alle de goet. ^{van g.}

voorkant van de Rosmalense schepenakte van 15 mei 1699,
waarin Aelbert (IV 2) als borgemeester van Rosmalen
en lid van het corpus van Rosmalen vermeld staat

* g. m. s. n. e.
 voort Cornel van Tolmalen, om v. t. l. i. g. n.
 ondt en voor al' ondt voort' g. m. s. n. e.
 l. i. g. t. e. n. d. e. s. p. e. c. i. a. l. i. j. k. i. n. a. l. l. e. n. t. g. o. e. n.
 voort te doen als off zij alle' re.
 fut = j. n. d. e. l. o. u. d. e. c. o. n. s. i. n. g. l. i. c. h. t. m. o. e. g. e. n.
 doen / al' waert oock soe dat hier
 naedts procuratis te d. u. i. t. e. d. e. g. r. o. e. n. i.
 r. e. t. t. e. d. e. l. o. o. t. n. o. e. w. i. j. g. r. e. t. k. a. n. t. e. l.
 voor' al' l. i. j. t. v. o. o. r. g. e. t. t. w. a. s. t. l. e. t. t. d. i. g. h. e. n.
 van waarde te sullen houden niet
 g. e. n. e. b. y. o. n. k. e. g. e. n. s. i. t. u. a. t. e. d. e. n. l. o. s. t.
 g. e. e. n. d. e. s. l. i. v. e. r. d. a. c. k. i. n. d. a. a. n. d. e. w. e.
 k. a. n. t. e. s. a. l. v. e. r. d. e. n. s. d. e. d. e. s. l. i. v. e. r. d. a. c. k.
 van l. o. s. t. e. n. d. e. s. l. i. v. e. r. d. a. c. k. o. f. t. e. r. v. i. l. l. e. n.
 houden ondt ont k. i. f. f. e. n. n. i. s. t. d. a. t. t. e.
 v. a. n. d. o. e. n. k. a. e. r. e. n. o. n. t. a. n. d. g. h. e. i. d. e. n.
 b. l. i. v. e. n. t. e. d. o. e. n. w. e. t. t. i. g. e. r. e. t. t. i. g. e. b. e.
 w. a. s. s. e. n. d. e. r. e. l. i. g. i. a. i. n. k. o. n. n. i. s. s. e. d. e. r.
 w. a. c. k. i. f. f. i. t. i. t. e. n. w. i. j. d. e. n. m. e. t. t. e. l.
 d. o. o. r. z. a. g. l. d. e. n. b. l. e. t. t. a. d. i. l. i. g. e. n. s. d. e.
 d. o. o. r. o. n. s. e. s. t. r. a. t. k. l. a. s. t. e. n. o. n. d. e.
 t. e. t. d. i. t. i. e. n. b. i. z. e. n. t. o. l. m. a. l. e. n. d. e. n.
 v. i. j. f. t. i. e. n. d. e. v. l. e. i. o. n. t. e. g. e. n. o. n. t. e. n. l. i. g. h. e. i. t.
 D. i. n. d. e. v. i. j. f. t. i. e. n. d. e. n. b. o. r. g. e.
 A. l. b. e. r. t. v. a. n. d. e. v. a. n. g. e. r. i. n. g.
 J. a. n. v. a. n. d. e. l. i. c. h. t.
 d. i. j. s. t. H. m. o. r. k. v. a. n. h. a. n. s. o. f.
 A. h. o. n. o. r. C. o. i. n. b. o. r. g. e.
 f. r. a. n. s. v. a. n. h. e. l. l. e. n.
 J. a. n. v. a. n. d. e. l. i. c. h. t.
 W. i. l. l. e. m. d. e. l. i. c. h. t.
 J. u. l. i. u. s. v. a. n. d. e. l. i. c. h. t.
 d. i. j. s. t. H. m. o. r. k. v. a. n. h. a. n. s. o. f.
 J. a. n. v. a. n. d. e. l. i. c. h. t. v. a. n. d. e. v. a. n. g. e. r. i. n. g.
 J. a. n. v. a. n. d. e. l. i. c. h. t. v. a. n. d. e. v. a. n. g. e. r. i. n. g.
 m. a. n. t. l. e. n. c. l. a. o. f. f. o. n. v. a. n. d. e.
 J. a. n. v. a. n. d. e. l. i. c. h. t.
 J. a. n. v. a. n. d. e. l. i. c. h. t. v. a. n. d. e. v. a. n. g. e. r. i. n. g.
 d. i. j. s. t. H. m. o. r. k. v. a. n. h. a. n. s. o. f.
 J. a. n. v. a. n. d. e. l. i. c. h. t. v. a. n. d. e. v. a. n. g. e. r. i. n. g.

achterkant van de Rosmalense schepenakte van 15 mei 1699,
 waarin Aelbert (IV 2) als borgemeester van Rosmalen
 en lid van het corpus van Rosmalen vermeld staat

Aelbert (IV 2) is de eerste “van der Kallen”, die een publieke functie vervult.

De functie van burgemeester of burgemeester vóór 1795

Tussen 1648 en 1795 bestaan er tussen de bestuursvormen van de dorpen in de Meierij nog verschillen, maar in het algemeen kent men *een klein en een groot bestuur* voor de afhandeling van de normale dorpsaangelegenheden en *“het corpus”* voor uitzonderlijke zaken. *Het kleine bestuur* bestaat uit *de schepenen* (voornamen ingezetenen, meestal 7) en *“de officier”*⁶ (van buiten), die samen *de schepenbank* vormen. Zij zijn belast met het bestuur en de rechtspraak. In *het grote dorpsbestuur* zitten ook de *borgemeesters* (ingezetenen, 1 of meer), die de *financiële zaken* regelen. *Schepenen* en *borgemeesters* worden meestal voor de periode van één jaar benoemd, maar kunnen herbenoemd worden. Ze moeten de benoeming accepteren. Een aangeboden functie mag men niet weigeren. *De borgemeesters* innen de dorpsinkomsten, doen de noodzakelijke uitgaven en moeten er zorg voor dragen, dat de dorpschulden en landsbelastingen op tijd betaald worden. Zij moeten voor die afdrachten *met hun eigen bezittingen “borg” staan*. De belastingen worden bij de ingezetenen opgehaald. Het ophalen van sommige belastingen - zoals b.v. *de verponding* - wordt via een openbare aanbesteding geregeld. De ingezetene, die het laagste collectloon aanbiedt, mag de betreffende belasting ophalen, maar moet zelf met al zijn bezittingen voor de tevoren vastgestelde belastingopbrengst “borg staan”. De overige belastingen halen *de borgemeesters* op. Het *borgemeestersloon* bedraagt meestal een percentage van het opgehaalde geld variërend van 2,5 tot 6 %.

Borg staan voor dorpschulden

Tijdens zijn borgemeesterschap moet *Aelbert (IV 2) met al zijn bezittingen borg staan*. Dat was normaal. We zien in de akte van 15 mei 1699, dat de vier borgemeesters van Rosmalen niet draagkrachtig genoeg zijn om zelf een nieuwe lening voor het dorp af te kunnen sluiten. *Alle leden van het corpus van Rosmalen* moeten in mei 1699 borg staan. In augustus 1702, kan zelfs “het hele corpus van Rosmalen” geen 555 gulden meer lenen. *“Alle schepenen, regenten en nabuere des Dorps van Roosmaelen”* moeten dan hun toestemming voor een nieuwe lening geven en garant staan. Zij moeten ook allen, 109 personen in totaal, de betreffende akte tekenen. Het vergt enige maanden, voordat men dat laatste ook daadwerkelijk voor elkaar heeft. *Aelbert (IV 2)* tekent pas in 1703⁷. Uit deze laatste akte, die 14 augustus 1702 is opgesteld, wordt duidelijk hoe hoog de dorpschulden van *Rosmalen* zijn opgelopen en hoe arm zelfs de dorpsbestuurders zijn. Dat verklaart ook, hoe het mogelijk was, dat *Aelbert “lid van het corpus van Rosmalen”* kon worden, want veel is het niet, dat *Aelbert (IV 2)* en *Uken* hebben bezeten. *Hoe weinig* zij hebben bezeten, blijkt uit *Ukens nalatenschap* (zie hierna).

⁶ - Opm.: In tegenstelling tot Schepenen, die slechts voor een korte periode worden aangesteld, heeft de “officier”, die *het gezag* vertegenwoordigt, een vaste aanstelling. In een *Heerlijkheid* wordt de officier *drossaard* genoemd, in een *Statendorp schout*. *Berlicum* en *Empel* zijn *Heerlijkheden* - m.a.w. zij hebben een *Heer* - *Rosmalen* en *Schijndel* zijn tussen 1648 en 1795 *Statendorpen* - d.w.z. vallen rechtstreeks onder de *Staten-Generaal*.

⁷ - Zie ORA Rosmalen inv. no. 35, blz. 335 t/m 337v.
1e Opm.: Aelberts handtekening staat op blz. 337v. Hij tekent weer met *Aelbert Ruelens*.
2e Opm.: Van de 109 personen, die moeten tekenen, zetten 55 personen een merkteken, omdat ze hun naam niet kunnen schrijven.

Ukens nalatenschap

Uken is waarschijnlijk in 1705 overleden. Omdat *Aelbert* na Ukens dood hertrouwt, moet hij opgeven, wat zij heeft nagelaten, m.a.w. wat hij tot “haar helft” van hun bezittingen rekent. Omdat *Uken* bij haar overlijden geen kinderen heeft, erft haar familie “haar helft”. *Aelbert* behoudt wel *het vruchtgebruik van haar erfenis* tot zijn dood.

*“Staedt ende inventaris doen maecken ende opgeven door
Aelbert Roeloffsen van der Callen weduwe(naer) van wijlen Uken Dielissen
van soodanige erffmeublen als den selven ten behoeve van voors(eide)
Aelbert Roeloffsen van der Callen ter toghte (= vruchtgebruik) heeft naergelaeten
ende sijnde selve bestaende als volgt*

<i>In den eersten eenen halffop versleeten koeketel</i>	<i>Item een oudt kastjen</i>
<i>Item een versleeten coopere kanneken</i>	<i>Item alnogh een oudt kastjen</i>
<i>Item eenen cooperen handtkeetel</i>	<i>Item een oude kist</i>
<i>Item nogh eenen cooperen handtkeetel</i>	<i>Item nogh een kist</i>
<i>Item eenen cooperen melckemmer met een seijschootel</i>	<i>Item eenen backtrogh</i>
<i>Item drij coopere lampen</i>	<i>Item twee heel melckkannekens oudt</i>
<i>Item een iser (= ijzeren) pottjen</i>	<i>Item nogh vier halffen oude kannekens</i>
<i>Item een hael en lanck hael</i>	<i>Item een slaepkoets met haer toebehoorte</i>
<i>Item een koeckepan en hanghstel</i>	<i>Item een karn met haer toebehoorte</i>
<i>Item een iseren rooster en vueriser</i>	<i>Item melckstobben</i>
<i>Item een hooge kar met oudt versleten blockraeij</i>	<i>Item een leer (= ladder)</i>
<i>Item een aert kar met quaede raeijen</i>	<i>Item twee oude bedden met twee peulingen</i>
<i>Item een ploegh met haer toebehoorte</i>	<i>Item twee oude deeckens</i>
<i>Item een groote eeght en cleijn eeght (= eg)</i>	<i>Item vier paer oude slaepenlaeckens</i>
<i>Item eenen oude peertsback en reep</i>	<i>Item seven oude sacken</i>
<i>Item twee oude hooijbacken</i>	<i>Item een tieck zonder veeren</i>
<i>Item een snijback met een mesch</i>	<i>Item een taeffelken met ses stoelen met een spinnewiel</i>
	<i>Item een greel (= leren halsjuk voor een paard) met een sael (= zadel).</i>

Aldus desen inventaris opgegeven ende doen opstellen met verclaeringe daer geene goederen van aff gehouden off versweegen te hebben 't geen tot naerdeel van den geene d reecht naer mijn doot is compenterende. Aldus gedaen tot Rosmalen ter overstaen van Cornelis van Liberg en Claes Gerits schepenen den drientwintighsen meert seventienhondert ses.”
(handtekeningen van de 2 schepenen) ⁸

Opgemerkt kan nog worden, dat in de kantlijn van deze akte staat vermeld, dat Aelberts weduwe, na Aelberts dood in 1718, deze erfenis van de erfgenamen mag houden tegen betaling van 24 gulden !

⁸ - Zie ORA Rosmalen inv. no. 36, blz. 127v en 128.

Het rampjaar 1705, een keerpunt in Aelberts leven

De watersnoodramp van 1705

Rosmalen is het enige dorp in de *Meierij*, dat niet langs de *Maas* ligt en toch voor de “*verponding*” (zie deel 3: IV 3, blz. 10) in *de tiende* (de slechtste) *klasse* is ingedeeld. Dat komt, omdat de grond laag ligt en ‘s winters, als het water in de *Maas* zwelt, de *Rosmalense* landerijen ook onder water komen te staan.

Een bekend oud rijmpje over *Rosmalen* luidt:
“*Rosmalen is een ellendig land*
‘s Winters in ‘t water en ‘s zomers in ‘t zand”¹.

Berlicum was als bakermat van onze familie al geen gelukkige keuze, de keuze van *Aelbert* (IV 2) om in dat *armzalige Rosmalen* te gaan wonen is dat al evenmin.

Dan breekt ook nog de *Empelse* dijk door. *Alle Rosmalense* landerijen komen in 1705 langdurig onder water te staan. Door die *watersnoodramp* hebben de boeren dat jaar van hun land “*geen het minste profijt gecomen*”².

Bij een *watersnoodramp* als deze breken niet alleen *besmettelijke ziekten* uit, maar er ontstaat ook *hongersnood*. Tijdens de dijkdoorbraak gaat kostbaar voedsel voor mens en dier verloren en daarna blijft *een schrijnend tekort aan voedsel* bestaan, doordat men dat jaar niet zaaien en oogsten kan. Door de voedselschaarste in het rampgebied, schieten de prijzen van granen en veevoer in het gebied daaromheen omhoog. Brood is in die tijd volksvoedsel nummer 1. Alleen echt rijke mensen kunnen nog voldoende voedsel kopen, de ontzettend arme *Rosmalenaren* zeker niet. Het begraafregister uit die tijd is niet bewaard gebleven, zodat we niet weten hoeveel *Rosmalenaren* er in 1705 zijn gestorven, maar neem maar van mij aan, dat het er veel zijn geweest. Ook *Aelbert* (IV 2) verliest bij al deze ellende zijn vrouw en blijft alleen achter.

De niet op te brengen belastingen

De Republiek bevindt zich vanaf 1702 in het 2e stadhouderloze tijdperk en is van 1702 tot 1713 betrokken bij *de Spaanse Successieoorlog*, weer een oorlog tegen *Frankrijk*. Weer moeten gewone mensen en vooral boeren voor de excessief hoge oorlogsuitgaven van de machthebbers opdraaien. Weer trekken officieren en soldaten door het dorp. Weer eisen zij - behalve onderdak - eten, drinken en vervoer. Alleen al tussen maart 1702 en 1 sept. 1704 moeten de borgemeesters van *Rosmalen* daarvoor *meer dan 1252 gulden* betalen³. De *Rosmalense* regenten kunnen - zelfs in het jaar van de watersnood ! - slechts proberen *die oorlogslasten zo eerlijk mogelijk over de Rosmalenaren te verdelen*.

¹ - Zie: Het Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden, bijeengebragt door A. J. van der Aa, 9e deel (1847), blz. 645.

² - Zie de schepenakte van 18 september 1706 in ORA *Rosmalen* inv. no. 37, blz. 10.

³ - Zie ORA *Rosmalen* inv. no. 36, blz. 65v t/m 66v.

Uit het: “*Quohier off lijste bij schepenen ende regenten van Rosmalen doen opstellen over de inwoonders om personeel* ⁴ *op te haelen door de borgem(eeste)ren voor den jaere van 1705 tot betalinge van de voerluijden die van desen jaeren 1705 int leger hebben gedient ende tot betalinge van andere verachterde schulden ende is een ider inwoonder getaucxeert en geset als volght*” ⁵ : blijkt, dat *Aelbert* 28 november 1705 wordt aangeslagen voor *10 gulden en 16 stuivers* ⁶ !

Als je je realiseert dat *Aelbert* (IV 2) in 1705 als pachtboer wel pacht moet betalen, maar door *de watersnoodramp* geen inkomsten heeft gehad en *al zijn bezittingen* op dat moment (zie IV 2, blz. A-8) *nauwelijks meer dan 24 gulden* waard geweest kunnen zijn, zal iedereen begrijpen, dat zo'n belastingbedrag niet op te brengen is.

Uit deze lijst blijkt ook nog, dat er *205 inwoners* worden aangeslagen en dat er onder hen liefst 29 tapper zijn. *Rosmalen* heeft in 1705 dus 1 tapper per 7 belastingbetalers! Nu bestrijkt *Rosmalen* wel een groot gebied en liggen de boerderijen zeer verspreid. Verder heb ik nog gekeken, hoe *Aelberts financiële positie t.o.v. zijn dorpsgenoten* is. Zoals gebruikelijk moeten de tappers extra betalen. Die extra bedragen - gemiddeld 10 gulden - staan in de marge genoteerd. Laat ik die bedragen even buiten beschouwing, dan moeten nog 2 dorpsgenoten evenveel als *Aelbert* betalen, 42 personen - 20% - meer en 160 - 78% - minder. In *Rosmalen* zijn veel inwoners dus *nog armer* dan *Aelbert*.

Een keerpunt in zijn leven

1705 is voor *Aelbert* een rampzalig jaar geweest, maar 1705 betekent ook *een keerpunt* in zijn leven. Na Ukens dood besluit hij *het niet op te geven en*, ondanks zijn ouderdom ⁷, - gelukkig voor heel veel huidige “*van der Kallen's*” (!) - *te hertrouwen*.

Aelbert (IV 2) vraagt *Jenneken van Beeck* ten huwelijk. Zij moet *een stuk jonger* dan *Aelbert* geweest zijn, want zij schenkt hem nog kinderen en daarmee toch nog een gezin! *Jenneken* is een gegoede boerendochter. Door zijn huwelijk met haar zal *Aelbert* (IV 2) *meer aanzien* hebben verworven. *Jenneken* is de dochter van *Anneken Nootmans* en de stiefdochter van *Theeuwen Popeliers*. Beide leven in 1705 nog en zijn niet onbemiddeld. Mogelijk heeft *Aelbert* (IV 2) aan zijn toekomstige huwelijk met *Jenneken* al te danken, dat hij 29 oktober 1705 genomineerd wordt om in de schepenbank gekozen te worden ⁸. Het blijft in 1705 bij een nominatie.

© 2002 M. J. Ph. van der Kallen, Bachplein 5, 2651 TZ Berkel en Rodenrijs
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en / of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

⁴ - Opm.: “*Personeel*” is een van de vele belastingen uit die tijd, gekoppeld aan de belastingbetaler als *persoon* en dus niet aan onroerend goed of bepaalde goederen of diensten.

⁵ - Zie ORA Rosmalen inv. no. 36, blz. 98v t/m 102.

⁶ - Opm.: Uit latere belastinglijsten blijkt, dat van dit bedrag *9 gulden en ca. 10 stuivers* aan *extra oorlogslasten* toegeschreven kan worden.

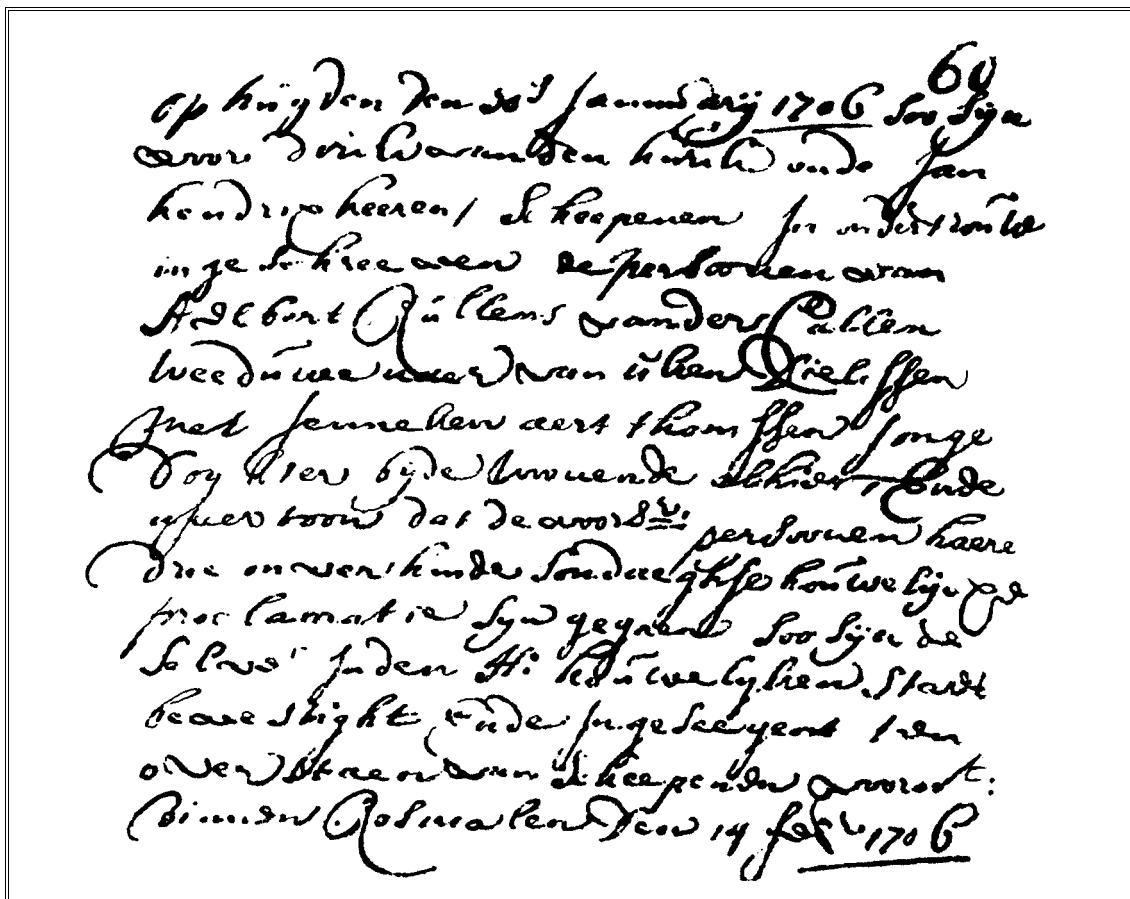
⁷ - Opm.: De gemiddelde leeftijd in die tijd is 36 jaar. *Aelbert* (IV 2) wordt in 1705 al 46!

⁸ - Zie ORA Rosmalen inv. no. 36, blz. 94v en 95.

De periode 1706-1724

Aelberts tweede huwelijk

Aelbert gaat 30 januari 1706 voor de tweede keer in ondertrouw en trouwt 14 februari 1706 met *Jenneken* voor de schepenbank van Rosmalen.

Op huijden den 30sten Januarij 1706 soo sijn
voor Dirck van den Hurck ende Jan
Hendrix Heeren / Scheepenen in ondertrouw
ingeschreeven de persoonen van
Aelbert Rullens van der Callen
weeduenaer van Uken Dielissen
met Jenneken Aert Thomssen Jonge
Dochter bijde wonende alhier Ende
naer toon dat de voors(eid)e
drie onverhinde Sondaeghse houwelijcx
proclamatie sijn gegaen soo sijn de
selver in den H(eilige) houwelijken staet
bevestight ende ingeseegent ten
overstaen van Scheepenen voors(eit)
binnen Rosmalen den 14 febr(uari) 1706

de tweede ondertrouw- en trouwakte van Aelbert (IV 2)
uit het trouwboek van de schepenbank van Rosmalen (1678-1715)

Op huijden den 30 (st)e Januarij 1706 soo sijn voor Dirck van den Hurck ende
Jan Hendrix Heeren Scheepenen, in ondertrouw ingeschreeven de persoonen van
Aelbert Rullens van der Callen, weeduenaer van *Uken Dielissen*
met

Jenneken Aert Thomssen, Jonge Doghter (d.w.z. ongehuwd),
bijde wonende alhier.

Ende naer toon dat de voors(eid)e persoonen haere drie onverhinde sondaeghse houwelijcx
proclamatie sijn gegaen so sijn de selver in den H(eilige) houwelijken staet
bevestight ende ingeseegent ten overstaen van Scheepenen voors(eit)
binnen Rosmalen den 14 febr(uari) 1706.

Jennekens herkomst en familienaam

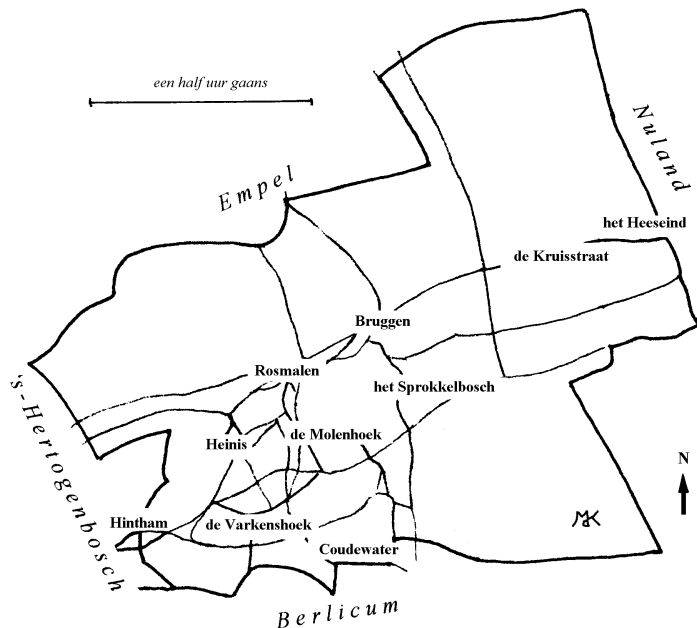
Jennekens vader *Aert Tomas Corsten* is 12 november 1691 in *Rosmalen* begraven. Haar moeder blijft met “*eenige kinderen*” achter. Ze is 1 juli 1696 hertrouwd.

*Opgedonden 23 Junij 1696 is voor Corstia
Krijnen van Sintvictor, die van willden
Popelien alle in ondertrouw inge-
schreven Theuwen Janssen Popeliers
wed. med. van wijlen Janssen Strick
ende Anneken Janssen Nootmans
wed. van wijlen Aert Tomassen van
Beek*

*verkleind fragment uit de tweede ondertrouw- en trouwakte van Jennekens moeder
uit het trouwboek van de schepenbank van Rosmalen (1678-1715)*

Haar ondertrouwakte begint met: “*Op heden den 23 Junij 1696 is voor en
schepenen alhier in ondertrouw ingeschreven Theuwen Janssen Popeliers weduenaer
van wijlen Jenneken Fransen Strick ende Anneken Janssen Nootmans weduwe van
wijlen Aert Tomassen van Beek*”. Jennekens familienaam is dus “*van Beek*”.

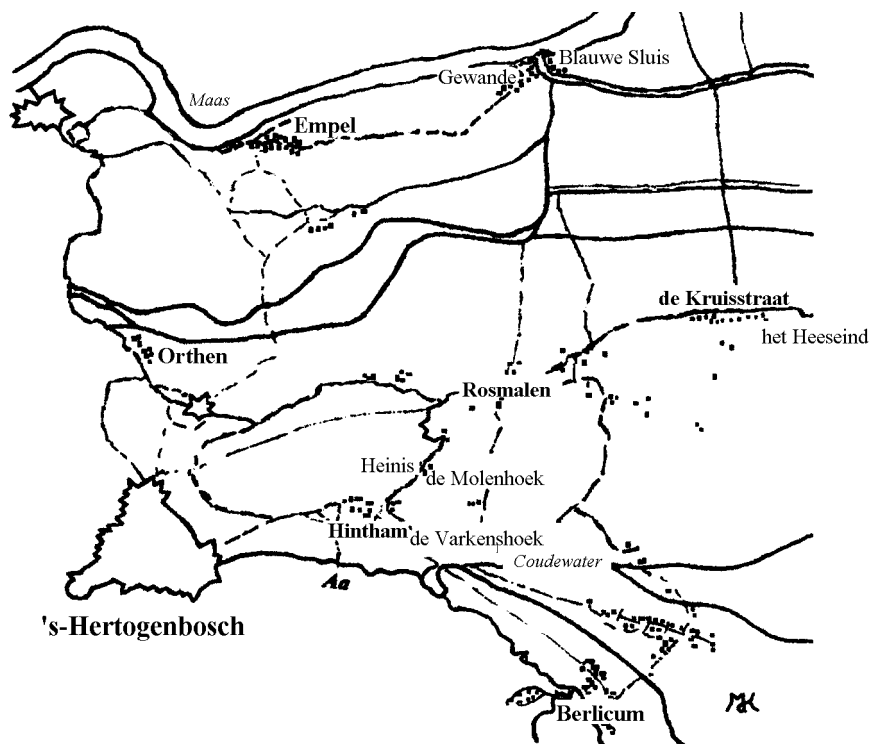
Er bestaat ook nog een *Rosmalens verpondingsboek*, dat tussen 1680 en 1720 gebruikt is en waarin de verponding *per rot* (= gebiedsdeel) genoteerd is. Behalve de dorpskern, ook wel *Kerckenhoeck* genoemd, bevat *Rosmalen* een deel van het gehucht *Hintham*, de gehuchten *Bruggen* en *de Kruisstraat*, en meerdere gebiedsdelen zonder kern. *Jennekens vader* en later haar moeder betalen verponding voor “*hun huis en land*” in “*Heinis*”. *Jenneken* groeit dus op in een boerderij in *Heinis* en is daar waarschijnlijk ook geboren.

een gereconstrueerde plattegrond van het dorp Rosmalen in Aelberts en Jennekens tijd

De parochie van Rosmalen in Aelberts tijd

Rosmalen had al vóór 1300 een *St Lambertuskerk*. In 1550 wordt een nieuwe gebouwd, waarschijnlijk op dezelfde plaats als waarop de oude gebouwd werd, een hoog gelegen plek in de dorpskern, waar men bij overstromingen naar toe kon vluchten. Vanwege de uitgestrektheid van het dorp, krijgen later *Hintham* en *de Kruisstraat* ook nog een kapel.

kaartje van een deel van de Meierij

Door de *godsdienstonderdrukking* raken de katholieken hun kerk en twee kapellen kwijt. De Hinthamse kapel wordt gesloopt, de kapel in de Kruisstraat tot schooltje omgebouwd en de *St Lambertuskerk* is in de periode, dat de “*van der Kallen's*” in *Rosmalen* wonen, een *protestantse kerk*¹. Zoals al verteld, waren na de verovering van 's-Hertogenbosch in 1629 vrijwel alle priesters en mannelijke kloosterlingen uit *de Meierij* verdreven. Alleen *nonnen* mochten in 1629 in hun kloosters blijven wonen. Zij mochten geen nieuwe novicen aannemen, maar dus wel in hun klooster doodgaan. Dat laatste gold ook voor de *nonnen van het klooster in Coudewater*. Dit klooster - *Mariënwater* - is in 1434 gesticht. De kloosterlingen waren, voordat de paters verdreven werden, mannen en vrouwen behorend tot *de orde van de Brigittijnen*, genoemd naar de H. Brigitta van Zweden. In 1708 - als er alleen nog maar twee zeer oude nonnen in *Coudewater* wonen - wordt pater *Mat. Jud. Toss. van den Rozen* pastoor van de parochie van *Rosmalen* en doet *de kloosterkapel van Coudewater* dienst als *parochiekerk* tot 1713.

¹ - Opm.: Slechts een deel van het gebouw is als kerk in gebruik. Een zijvertrek van de kerk dient als *raadskamer voor de schepensbank* en, als men gevangenen heeft, gebruikt men een deel van de kerktoren als *gevangenis*. Verder worden in de toren de dorpsregisters bewaard.

In 1713 moeten de zeer bejaarde nonnen naar *Uden*, dat buiten de Republiek ligt, vluchten, omdat *de Staten-Generaal* er van uit gaat, dat er geen nonnen uit 1629 nog in leven kunnen zijn en wordt hun klooster verkocht. Men kerkt daarna in een *schuurkerk*. In 1728 wordt *pastoor van den Rozen* ziek. Van eind 1728 tot 1731 heeft *Rosmalen* geen pastoor. Van 14-3-1708 tot 17-12-1728 heeft de pastoor bijgehouden, hoeveel *recognitiegeld* hij aan de hoofdschout en andere gereformeerde ambtenaren heeft moeten betalen om ongehinderd zijn ambt uit te kunnen oefenen. Hij heeft hen opgeteld *ruim 2641 gulden* moeten betalen! Behalve het *recognitiegeld* moesten de parochianen ook nog geld bijeenbrengen voor de schuurkerk en het onderhoud van hun pastoor. Ze toonden een grote offerbereidheid om hun geloof in hun eigen woonplaats uit te kunnen oefenen. Helaas is er geen enkel register van de parochie van Rosmalen uit Aelberts tijd bewaard gebleven. Nu nog even terug naar 1706.

Aelbert en *Jenneken* zijn ongetwijfeld ook voor de kerk getrouwd. Waarschijnlijk kon er in 1706 al regelmatig een pater naar *Coudewater* komen. Ik vermoed dan ook, dat *Aelbert* en *Jenneken* in de *kloosterkapel van Coudewater* voor de kerk zijn getrouwd.

De kinderen van Aelbert en Jenneken

Aelbert (IV 2) en *Jenneken* krijgen minimaal 4 kinderen: *Roelof*, *Uke*, *Anneke* en *Aert*. Of *Roelof* of *Uke* - genoemd naar Aelberts overleden vrouw - de oudste is, is door het ontbreken van doopakten niet bekend. Wel wordt uit andere akten duidelijk, dat *Roelof* de oudste zoon en *Uke* de oudste dochter is. Waarschijnlijk zijn alle kinderen van *Aelbert* en *Jenneken* in de *kloosterkapel van Coudewater* gedoopt.

De “lijst off setting” voor het jaar 1707

In de belastinglijst voor “*tabbers, brouwers ende ingeseetenen over den Dorpe van Rosmalen voor den jaere 1707, oktober ingegaan*”² worden weer eerst de 29 tappers en brouwers aangeslagen. Zij moeten bedragen betalen, die variëren van 5 tot 50 gulden. Daarna volgen de “*partuculiere nabuere*” per rot. Bij de particulieren van *de Molenhoek* staat ook *het Convent van Coudewater* vermeld. Het klooster moet 10 gulden betalen. In de tabel heb ik *per rot* aangegeven: eerst het totaal aantal personen en vervolgens het aantal personen, dat resp. 0 tot 1 gulden, 1 tot 2 en meer dan 2 gulden moet betalen.

	<i>totaal aantal</i>	<i>0 tot 1 gulden</i>	<i>1 tot 2 gulden</i>	<i>meer dan 2</i>
<i>Heeseijnt</i>	21	11	8	2
<i>Chruijsstraedts rodt</i>	25	11	8	6
<i>Sprockelbosch</i>	33	24	7	2
<i>Kerckenhoeck</i>	31	21	5	5
<i>Mulenhoeck</i>	28	15	10	3
<i>Hintom</i>	28	21	4	3
totaal:	166	103	42	21

Aelbert (IV 2) moet *1½ gulden* betalen en blijkt in *de Molenhoek* te wonen (zie f 91).

² - Zie ORA Rosmalen inv. no. 37, f 88 t/m f 91v.

Voor het gerecht gedaagd

Aelbert wordt 5 juni 1709 voor het gerecht gedaagd. De secretaris schrijft in de 2^e akte: "Is gecompareert (= verschenen) Albert Rulofs van der Kallen in de raatcamer voor ons Schepenen dese onderteijkent hebbende, alvorens behoorlijck gedaegh zijnde, en heij door den Stathouder Clootwijck afgevraegh of hij ietwes onttrent eenige oneerlijckheijt op den persoon van Jacob Frenssen, mitsgaders den H(eer) Officier en sijne andere confraters hadde te seggen, die verklaarde van neen en deselve voor eerlijcke luijden te erkennen en soo een woort mogh gesproken door den dronck, dat heij dat leet is.

Actum den 5 Junij 1709". Aelbert heeft ze - zie de 1^e akte - oneerlijkheid bij het bepalen van "de tienden" verweten.³ Beide akten zijn door de aanwezige schepenen: Albertus Oeveringh, Jacob Frenssen, Hermen van Elfteren, Cornelis van Houting en Jan van der Donck ondertekend, waarbij Hermen van Elfteren met een merkteken heeft getekend. Kennelijk wordt Aelberts verontschuldiging geaccepteerd, want nog datzelfde jaar wordt hij door deze zelfde heren genomineerd om Schepen van Rosmalen te worden.

Schepen van Rosmalen

In de nominatie van 26-10-1709, die begint met: "Nominatie doen stellen en opmaeken door Heeren Schepenen van Rosmalen van personen, die tot Schepenen worden opgegeven, om daar uijt te eligeren (= kiezen) ende aan te stellen door de Heer ende Mr Jacob van der Hoeven, Heer van Heeswijck ende Dinther, als Quartier Schout ende Dijckgraaff van Maasland, als volgt" zien we, dat voor Van Elfteren Theeuwe Popeliers - Aelberts schoonvader - en Albert Roelofs worden voorgesteld en dat Aelbert (IV 2) tot Schepen van Rosmalen wordt gekozen⁴. Aelbert (IV 2) is de eerste "van der Kallen", die Schepen wordt. Aelbert heeft dus, ondanks dat hij zelf helemaal geen onroerend goed bezat, toch tot de notabelen van Rosmalen behoord.

*Nu volgen de nieuwe opgegevene voor
Jaarda.*

*Van Heer profwaert,
Johan Casp. major,
Gijncit van Gucht,*

*Van Heer profwaert,
Willelm. Stange,
Monseur Sijffels,*

*Vander Heerwaert,
Hendrick vander Doren,
Egert Craefels,*

*Van Elfteren,
Theeuw. Popeliers,
Albert Roelofs,*

*Coninc van A. outma
Gerit. Jettys van Gemender,
Jouck Altwars,*

*Johan vander Donck
Rudh. Grijns op den Helling.
Anthony Wijnants,*

*Jacob Roelofs
Willelm. Maender,
Hendrick Gaurts,*

*Alde opgegeven in de voors. Nominatie gemaekt en om
te stellen by Schepenen van Rosmalen, mit dat dit
in forma sal worden uijtgemaakt van onsen secretaris. Actum
Rosmalen den 26. Octobr. 1709.*

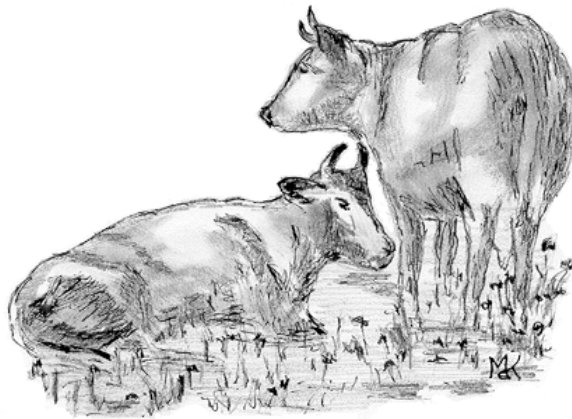
fragment van de nominatie van 1709, waaruit blijkt, dat Aelbert (IV 2) tot Schepen van Rosmalen is gekozen

³ - Zie voor beide akten ORA Rosmalen inv. no. 38, blz. 4, 5 juni 1709.

⁴ - Zie ORA Rosmalen inv. no. 38, blz. 22v en 23.

Pachtboerderijen in de Molenhoek en de Varkenshoek

Uit artikelen uit Ukens nalatenschap zoals b.v. : een halfversleten koeketel, een aertkar (= mestkar, waarmee de mest uit de potstal naar het land werd gebracht), een ploeg en twee eggen, blijkt overduidelijk, dat Aelberts beroep *boer* is. Omdat *Aelbert* niet in het verpondingsboek voor komt, staat vast, dat hij *geen onroerend goed* heeft bezeten ⁵. Hij moet *zijn boerderij gepacht* hebben. Verder woont *Aelbert* in 1707 en in 1709 ⁶ in de Molenhoek. *Aelbert* en *Jenneken* hebben dus *een pachtboerderij in de Molenhoek* gehad. Omdat je een boerderij voor langere tijd pacht, vermoed ik, dat *Aelbert* die boerderij al vóór 1706 had en er ook met *Uken* in gewoond heeft. Al eerder heb ik verteld, dat men in die tijd *gemengde bedrijven* had. Je had vee nodig voor de bemesting van de akkers. Hoe meer koeien je had, des te meer bouwland je kon benutten. Men schat, dat *Meierijse boeren in de 18e eeuw gemiddeld 2 koeien* hadden. Veel boeren hadden er slechts één en konden niet eens genoeg produceren voor hun eigen gezin. Gezien de bedragen, die *Aelbert* aan belasting moet betalen, zullen *Aelbert* en *Jenneken* er - *relatief gezien* - nog niet eens zo slecht voor gestaan hebben.

De rampjaren 1719 t/m 1723 (zie deel 3 IV 3, blz. 8) blijven *Aelbert* bespaard. Hij overlijdt in 1718, op 58-jarige leeftijd. *Jenneken* gaat door, maar overleeft die rampjaren niet. Zij wordt ziek en overlijdt vóór 1 mei 1723. De kinderen zijn nog te jong om het bedrijf voort te kunnen zetten. Hun boerderij wordt aan een ander verpacht en dát pachtcontract is bewaard gebleven ⁷. Daarin staat, dat *Jennekens moeder* voor 8 jaar verhuurt en verpacht: “*zeeckere haar comparante huijsinghe, hoff en theullandenrijen, gestaen ende gelegen alhier ter plaatse genoemt den Verckenshoeck, sijnde allent selve dan een stuck meer, als wijlen Jenneken wed(uw)e van mede wijlen Aelbert van der Callen in huijre en gebruick heeft gehad, groot ‘tsaem circa de twaalf lopense (= ca. 2 ha.) offte soo groot en kleijn ter plaatse voorsz(eide) gestaen en gelegen is*”. Oma Popeliers leeft dus nog en de kinderen zijn *in de Varkenshoek* opgegroeid, *in een boerderij van hun grootouders!* Die boerderij gold als *redelijk groot*, want *Jenneken* bezat bij haar dood 4 koeien ⁸!

⁵ - Opm.: Alle “*van der Kallen’s*” van de 4e generatie zijn boer geworden (zie deel 2 en 3), *Aelbert* (IV 2) is de enige, die *geen eigen land* heeft bezeten.

⁶ - Zie de belastinglijst voor het jaar 1709 in ORA Rosmalen inv. no. 38, blz. 20v.

⁷ - Zie ORA Rosmalen inv. no. 42, blz. 150 t/m 151, 21 mei 1723.

⁸ - Zie het ongenummerde pakketje van 14-5-1723 in ORA Rosmalen inv. no. 133.

Het tragische lot van Jenneken en haar kinderen

Weduwen met jonge kinderen hebben het in die tijd heel zwaar. *Jenneken* is na Aelberts dood in 1718 voor een onmogelijke opdracht komen te staan. Na zijn dood volgen voor de boeren in *de Meierij* en dus ook voor haar vijf rampjaren op rij. *Jenneken* moet als weduwe behalve de belastingen en de pacht en lasten, die op de boerderij rusten, ook nog werkluï voor het boerenwerk op het land betalen. Haar pachtboerderij, die van haar moeder is, zal buiten haar schuld vijf jaar (vrijwel) niets hebben opgebracht. Het ziet er naar uit, dat haar moeder - *Anneken Popeliers*⁹ - meer oog voor de inkomsten uit haar boerderij dan voor de toekomst en het welzijn van haar dochter en kleinkinderen heeft gehad. Uit het nieuwe pachtcontract, dat ze 21-5-1723 voor de schepenenbank heeft laten opmaken, blijkt namelijk, dat de nieuwe pachter *Theuwen Corsten van Velthoven* al half maart 1723 *de hof* heeft gekregen, *ruim drie weken vóórdát Jenneken ziek werd!*

Het was in die tijd gebruikelijk *een maand voor Kerstmis* een pachtcontract te verlengen of op te zeggen. In het voorjaar kreeg de nieuwe pachter de beschikking over *de hof*, op Pinksteravond *de boerderij* en na de oogst van de gewassen de bijbehorende landerijen. *Jenneken* zal in de winter van 1723 dus al geweten hebben, dat ze haar boerderij moest verlaten. Ze blijkt in april ook *niet genoeg rogge* meer in huis te hebben gehad om brood voor haar en haar kinderen te kunnen bakken, terwijl zij roggevelde had. Als zij 7 april 1723 ziek wordt, verkeert zij in zo'n *uitzichtloze situatie*, dat het de vraag is of zij nog voor haar leven gevochten heeft. Haar kinderen worden ook ziek. Zij overleven de besmettelijke ziekte, waaraan ze leden, wel.

Omdat de kinderen *wees* worden, zoeken de schepenen *twee momboiren* (= voogden) voor hen, een namens vaderszijde en een namens moederszijde. Namens vaderszijde wordt *Dirck Ruelens van der Callen* (IV 3) voogd en namens moederszijde *Jan Jansen van Uden*. Deze laatste woont in *Rosmalen* en heeft, omdat hij een paard bezit, net als *Dirck* (IV 3) vermoedelijk een grote boerderij bezeten. Uit een overzicht van kosten¹⁰ blijkt, dat *Dirck* (IV 3) 1 mei 1723 al als *voogd* is opgetreden. Op 6 mei 1723 worden *Dirck* en *Jan van Uden* door de schepenen *als momboiren beëdigd*¹¹. Twee dagen later dienen ze bij de schepenen een verzoek in om de bezittingen van de kinderen "*voor alleman te mogen verkopen*", omdat ze anders de schulden niet kunnen voldoen¹². Nadat de schepenen aan *Roelof van der Callen* (V 6) en aan *Frens Thomasse van Beeck* advies hebben gevraagd en deze positief hebben geadviseerd¹³, krijgen de voogden nog diezelfde dag - 8 mei 1723 - toestemming voor de publieke verkoping¹⁴. Bij de rekeningen, die nog voor de vier onmondige kinderen betaald moeten worden, zijn *twee rekeningen van oma Popeliers*. *Dirck* (IV 3) en *Jan van Uden* hebben die 17-10-1723 bij hun verantwoording van de uitgaven aan de schepenen *als bijlagen* toegevoegd¹⁵.

⁹ - Opm. *Anneken Popeliers* heeft meerdere huizen / boerderijen en meerdere percelen land bezeten. Uit het bewaard gebleven verpondingsboek van Rosmalen, dat tot ca. 1718 is gebruikt, blijkt, dat zij tot de grootgrondbezitters van Rosmalen gerekend kon worden.

¹⁰ - Zie het pakketje gedateerd 27-10-1723 in het Oud Not. Arch. van Rosmalen inv. no. 211.

¹¹ - Zie ORA Rosmalen inv. no. 42, blz. 146v.

¹² - Zie ORA Rosmalen inv. no. 9, 1 ongenummerde bladzijde gedateerd 8-5-1723.

¹³ - Zie ORA Rosmalen inv. no. 9, 1 ongenummerde bladzijde gedateerd 8-5-1723.

¹⁴ - Zie ORA Rosmalen inv. no. 42, blz. 148v.

¹⁵ - Zie noot 10.

De twee door oma Popeliers ingediende rekeningen

<i>Memori wat de weduwe Poopeliers heeft verschooten (= voorgeschoten) aen aerbijders en saet kooren tot het onbetult lant van Jenneken weduwe (van) Aelbert van der Callen alles nae haer doot als volght in het jaer 1723 (samengevat en prijzen in guldens, stuivers en penningen)</i>	
<i>Erstelijck gesejdt (= gezaaid) een stucken erten comt voor het bouwen (= bewerken) en saej erten samen</i>	0-16-0
<i>Item het boekent lant (= boekweitveld) gebrockt en daertoe expres een pert gekregen comt voor het braken en eggen samen ten minsten</i>	1-15-0
<i>Item comt voor het diepvoeren (= diepe voren trekken) van het voorschreven lant met seeven arebijders eenen heelen dagh ider man met kost en dranck thien st(uiver)s en voor perts huer aen Jan van Ueden betalt eenen gul(den)</i>	4-10-0
<i>Item daer op geseijt van mijnen boekent vijf vat comt tegen ses gul(den) het mut de vijf vat</i>	1-17-8
	8-18-8

<i>Memori van verschot of uijtgaef wegens het sick en sterfhuijs van Jenneken weduwe (van) Aelbert van der Callen als volght</i>	
<i>Erstelijck van den 7 Apriel 1723 als wanee(r) de sichte (= ziekte) is begonnen gehaelt en voor haer mede sichke kinders betalt aen bier en wijn</i>	2-16-0
<i>Item noch voor de selve betalt aen suiiker beschuijt en wittebroet in den tijt van ontrent een maent lanck (= lang)</i>	1- 7-0
<i>Noch betalt voor een vat rogge om te backen</i>	0- 9-0
<i>Item betalt aen gereghthheijt tot de begraffenis</i>	2-14-0
<i>Aen de dotkist met de nagel (= spijkers)</i>	1- 8-0
<i>Tot de uijtvaart betalt aen etgewaer</i>	2-10-0
<i>Noch gehalt een half ton bier</i>	2- 0-0
<i>Aen Leuibier</i>	0- 6-0
<i>belopt samen</i>	13-10-4

Uit bovenstaande rekeningen volgt, dat *oma Popeliers* tijdens Jennekens ziekte behalve voor haar boerderij ook voor haar zieke dochter en kleinkinderen heeft gezorgd en dat zij Jennekens begrafenis heeft geregeld.

De nalatenschap van Aelbert en Jenneken

De verkoop van de roerende goederen (beesten en inventaris) vindt plaats op 14-5-1723 en van de granen en schaargewassen op 15-7-1723¹⁶. Zoals gewoonlijk worden eerst zeer uitvoerig de verkoopcondities beschreven. Bij de eerste publieke verkoping mogen de voogden *twee kopen* voor de onmondige kinderen *lossen* (= ongedaan maken).

¹⁶ - Zie ORA Rosmalen inv. no. 133, 1 boekje 14-5-1723 gedateerd en boekje no. 90 (15-7-1723).

“Openbare verkoping van de roerende goederen van wijlen Aelb. Ruelens van der Callen”¹⁷

- *beesten*: 1 bleecke geruggelde koeij [f 14,65 , *Roelof van der Callen* (V 6)]
1 swarte koeij [f 13,50 geboden, maar wordt *gelost*]
1 rooij blaars koeij [f 10,40]
1 swart koeij beest [f 4,60]
1 rooij melck kalf [f 2,23]
- *koperwerck*: 1 koperen koeijketel [f 7,55]
1 koperen zeijgschotel [f 0,55]
1 koperen ketelken [f 0,95]
- *ijserwerck*: 1 pot met een emmer [f 1,08]
- *houtwerck*: 3 kuijpkens [f 0,60]
2 halve kijncens [f 0,50]
1 karn met haar toebehoorten [f 2,38]
1 spinnewiel met een tonneken [f 0,75]
1 snijback met eenige rommelderij [f 0,70]
2 lampen met ijserwerk [f 0,30]
1 sigt en seijsie [f 0,95]
2 wannen [f 0,15]
1 rieck met een gavel [f 0,25]
2 degens met eenige rommelderij [f 0,15]
1 kastje [f 0,95, *Arnoldus Schuppens* en overgelaten aen *Dirck van der Callen*]
1 hangkastje [f 0,15]
1 kruijwagen met eenige rommelderij [f 0,40]
1 tafel [f 0,45]
1 leer (= trapleer) [f 0,15]
lepels met een huijsjen [f 0,55]
1 thonneken met een olijstoop [f 0,20]
1 haal en vuerijser [f 0,95]
1 kast [f 0,60]
1 spiegel [f 0,20]
1 backtrogh [f 1,63]
1 kist [f 1,38]
1 kist [f 0,85]
4 stoelen [f 0,50]
een paar beslagen hoogkar raeijen (= wielen) [f 7,-]
een paar eertkar raeijen [f 1,15 , *Segeer Claassen* en overgelaten aen
Anneken Popeliers]

1 halve ploeg [f 2,- , wordt *gelost*]

De opbrengst aan “*coopspenningen en slagen*” is f 65,15 , waarvan nog af moet f 0,60 aan beugelgeld “*alsoo dat aen de outsten soone is toegevoeght*”, waarmee de totale opbrengst van de onroerende goederen f 64,55 wordt.

¹⁷ - Een verkorte samenvatting, waarbij ik alle bedragen in de ons nog bekende guldensnotatie zal geven, zoals ik ook in deel 3 bij *Roelof* (V 6) heb gedaan (zie deel 3 V 6, blz. 7 t/m 9). Alle bedragen zijn inclusief de kosten voor “de slagen” en bij de beesten “het beugelgeld” voor degene, die de dieren voorgeleidt, meestal de vorster. Tussen haken staat *de opbrengst* afgerond op hele centen en in speciale gevallen ook *de koper*.

De oudste zoon *Roelof* (V 1), die bij zijn moeders overlijden 12 à 16 jaar geweest zal zijn, heeft dus *de geloste koe* gekregen. Ik vermoed, dat hij al door zijn moeder bij een van zijn voogden ¹⁸ *in de leer* is gedaan en dat er, als hij nog geen 16 jaar ¹⁹ is, door een *koe* (mest en melk) *in te brengen*, er voor hem *geen kost en inwoning* meer betaald behoeft te worden.

<i>“Openbare verkoping van de granen en schaargewassen wegens de onmondige kind(e)ren van wijlen Aelbert Roelofs van der Callen” (15 juli 1723) ²⁰</i>	
- 1sten coop:	rog in <i>de Tweberge</i> [f 9,- , <i>Hendrick Loos</i>]
- 2en coop:	op <i>de Lange Heij</i> [f 2,75]
- 3en coop:	in den hof [f 11,- , <i>wed(duw)e Popeliers</i>]
- 4en coop:	een stuk roggem [f 11,50 , <i>wed(duw)e Popeliers</i>]
- 5en coop:	[f 9,25 , <i>wed(duw)e Popeliers</i>]
 <i>“Dus somma totalis met de slagen gereeckent”:</i> f 43,50	

De opbrengst van beide veilingen bedraagt f 108,05. Daar moeten de schulden nog vanaf. Aan *oma Popeliers* moet f 22,44 betaald worden. De kosten voor de schepen- en notarisakten en de aankondigingen van de twee publieke verkopingen bedragen f 13,45. Er moet aan meerdere ambtenaren samen f 8,45 betaald worden, waarvan f 2,95 aan de heer Officier. Resteert een bedrag van f 63,61, waarvan nog een stel ongespecificeerde bedragen betaald worden. In de verantwoording, die de voogden 27-10-1723 bij de schepenen van *Rosmalen* inleveren, blijft tenslotte f 42, 05 voor de kinderen over. Tellen we bij dit laatste bedrag de waarde van *Roelofs koe* op, dan bezat *Jenneken* in 1723 nauwelijks meer, dan *Aelberts eerste vrouw Uken* in 1705, terwijl *Jenneken* ook nog vier kinderen moest onderhouden. Ik denk, dat ze het *héél zwaar* heeft gehad.

Wie na *Jennekens* dood de kinderen heeft opgevangen, staat niet vast, maar ik neem aan, dat *oma Popeliers* de drie jongsten en ‘s winters ook *Roelof* in huis heeft genomen en dat *Uken* (V 2) in het begin voor haar broertje en zusje en later ook voor haar oma heeft moeten zorgen. Zo ging dat in die tijd.

© 2003/2009 M. J. Ph. van der Kallen, Bachplein 5, 2651 TZ Lansingerland (Berkel en Rodenrijs) Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en / of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.
--

¹⁸ - Opm.: Ik vermoed bij *Dirck* (IV 3), omdat die zijn oudste zoon *Roelof* (V 6) waarschijnlijk voor *Aelberts* dood bij zijn broer *Aelbert* (IV 2) in de leer heeft gedaan.

¹⁹ - Opm.: Vanaf 16 jaar werden kinderen geacht *met hun hulp* - ook als ze nog in de leer waren - hun kost en inwoning zelf te verdienen.

²⁰ - In de verkoopcondities staat, dat *“de copen”* op *“S(in)te Lambertsdagh wesende den seventienden Septemb(er)”* aan de Secretaris betaald moeten worden. Van deze verkoping zijn 2 vrijwel identieke afschriften (à f 1, 80 per stuk) bewaard gebleven.

□□ KINDEREN VAN AELBERT (IV 2)

V De kinderen van Aelbert en Jenneken

Toch boer en boerin kunnen worden

De jong wees geworden kinderen van *Aelbert* (IV 2) en *Jenneken* zijn, zo lang ze nog te jong waren om te gaan werken - zoals al opgemerkt - waarschijnlijk opgevangen door *Anneken Popeliers*. Bij haar *boerderij in de Varckenshoek* staat in 1736 *een klein huis, dat haar eigendom is en waar zij zelf in woont*¹. Mogelijk heeft zij dit huisje in 1723 al laten bouwen voor *Jenneken en haar kinderen*, toen die haar boerderij moesten verlaten.

Jong wees worden was in het begin van de 18e eeuw meestal rampzalig, maar de kinderen van *Aelbert* (IV 2) en *Jenneken* hebben het geluk gehad, dat ze een *rijke oma* hadden en dat ze ná haar dood *het kleine huis* hebben geërfd en met hulp van familie ook *de boerderij*, waarin ze zelf nog met hun ouders hadden gewoond, konden kopen². Deze boerderij was eigenlijk niet toereikend om er na hun trouwen *4 gezinnen* van te laten leven, maar ze konden hierdoor in ieder geval *boer en boerin* worden, een heel wat hogere status dan arbeider, hoe arm je als boer ook was. In 1743 besluiten ze hun verworven bezit te verdelen.

De “erffscheijding en deijling” van hun onroerend goed in 1743

Op 12 januari 1743 verschijnen *Roeloff en Art van der Kallen, Paulus van Vlijmen*, man van *Uken van der Kallen* en *Cornelis van Artvogels*, man van *Johanna van der Kallen* voor *Willem Aenhuijs*, publiek notaris in *Rosmalen*. Zij verklaren, dat zij de vaste goederen, die zij en hun respectievelijke vrouwen verkregen hebben “*bij coop en opdragte jegens de erffgenamen van Theewen Popelier en verders bij successie van hunne grootmoeder Anneke wed(uw)e Popeliers*” “*in vier egale looten*” hebben verdeeld. Vervolgens wordt notarieel vastgelegd wat ieder krijgt³.

Het “*eerste lodt*”:

“*een huijs en aangelegen lant houtwas*” “*alhier te Rosmalen in den Varckenshoek, groot circa vier lopens of soo groot als het aen de volgende percelen gelegen leijt als aent huijs in den bogaert*”, aan de oostkant *de gemeene straat*, aan de zuidkant *de erfgenamen van Jan Cappen*, aan de westkant *het Groot Gasthuis van 's-Hertogenbosch*⁴ en aan de noordkant het huis en land, dat *Art van der Kallen* ten deel valt, (m.a.w. de boerderij) is voor *Roelof* (V 1).

¹ - Zie “de huizenlijst van Rosmalen uit 1736” bij no. 177 en hierna op blz. 2 bij het 2e loth.

² - Opm.: Hoe *Roelof* (V 1) deze boerderij heeft kunnen verwerven, zal ik in deel 5 vertellen.

³ - Zie het Oud Notarieel Archief van Rosmalen no. 7096, blz. 3 t/m 8.

⁴ - Opm.: D.w.z. *landerijen*, die eigendom van *het Groot Gasthuis van 's-Hertogenbosch* zijn.

Het “tweede lodt”:

“een hujs gen(aem)t het klijnhuis en landt daer aen gelegen met sijn houtwas en pooting (= landbouwgewassen) groot circa twee lopens en vijf en viertig roeden gelegen in desen dorpen van Rosmalen gen(aem)t als voor den Varckenshoek, noort en oostw(ae)rs de gemeene straat, suiwtw(ae)rs Roeloff van der Kallen met dit eerste lodt, westw(ae)rs Willem Siepkens” is voor Aert (V 4).

Het “derde lodt”:

“een perseel teullandt groot drievierde parten van drie lopens en agt roeden welke vierde part competeert Jacob van Vlijmen gen(aemt) het landt van Tomas Corste van Beek gelegen mede in den Varckenshoek alhier ⁵”, aan de oostkant de straat, aan de zuidkant het volgende perceel land, aan de westkant Jan van Groenendael en aan de noordkant Roelof van der Kalle comsuis en “alnog een stuk teullandt”, dat in het quohier van de verponding tot het “1e loth” behoort en waarvan daardoor de maten niet precies bekend zijn, aan de oostkant de gemeene straat, aan de zuidkant de wed(uw)e Zeger van de Weijgaert, aan de westkant Willem Siepkens is voor “Paulis van Vlijmen”.

Het “vierde lodt”:

“een perseel teullandt gelegen alhier te Rosmalen groot circa twee lopens ter plaetse genaempt op de Langeheij” o.a. aan de oostkant “den gemijnen armen alhier”, aan de zuidkant de straat en een vaarweg en nog “vijf lopens en drie roden lant gen(aemp)t den Leckpot gelegen alhier agter Hintam, noort en suiwtw(ae)rs de gemeene straat en somerdijk, westw(ae)rs een gemeen steegje en Anthonij van Beek, oostw(ae)rs mede de gemijne straat” is voor “Cornelis van Artvogels”.

Bij ieder lot staan ook *de lasten* vermeld. Zo moet jaarlijks door Roelof ½ zak en door Aert 3 vaten rogge op “Ligtmis” geleverd worden “aent gemeene lant ten comptoire (= kantoor) van Rentm(eeste)r Tengnagel” en moet Roelof b.v. ook jaarlijks 10 stuivers en 4 penningen aan het weeshuis in Den Bosch betalen. Cornelis moet o.a. jaarlijks 4 vaten rogge aan Willem Siepkens leveren en een deel van de zomerdijk onderhouden.

Roelof (V 1), “Paulis van Vlijmen” en “Cornelis van Aertvoogel” ondertekenen deze notariële akte met een kruisje. Ze verklaren “niet anders te connen schrijven”. Alleen Aert (V 4) blijkt te kunnen schrijven. Hij tekent met Art van der Kalle.

de handtekening van Aert (V 4)

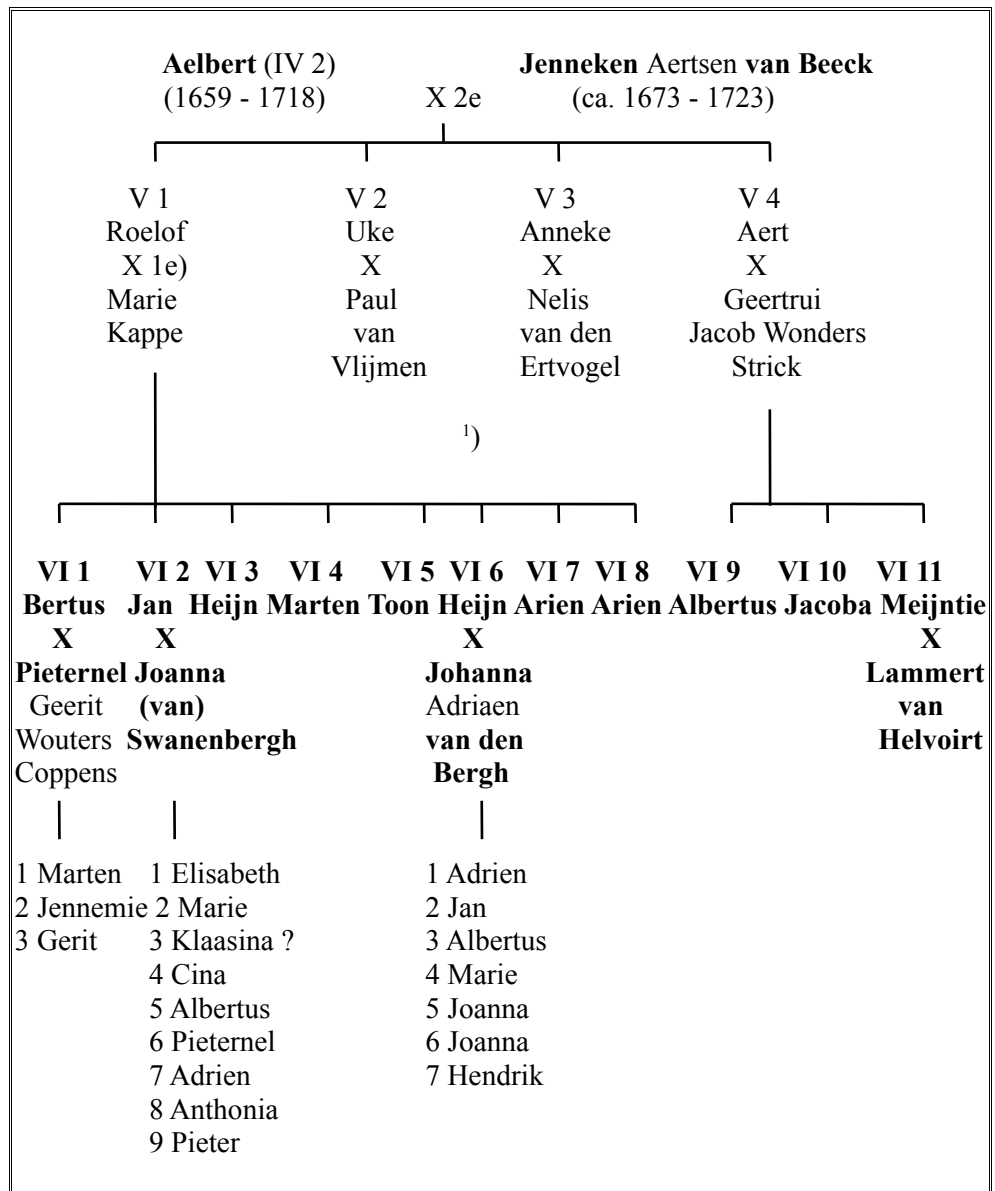
Ook al verdelen Aelberts kinderen in 1743 hun onroerend bezit, hun levens blijven zó met elkaar verbonden, dat ik *meer over hen* zal vertellen bij Roelof (V 1) in deel 5.

⁵ - Opm.: Ik neem aan, dat Jacob van Vlijmen een zwager van Uken (V 2) is. Hij woont vlakbij. Hij bezit huis no 174 en woont daar ook zelf in. De boerderij heeft no. 176 en “het klijnhuis”, waarin behalve Aert (V 4) in ieder geval ook Uken (V 2) en haar man Paulus van Vlijmen op dat moment nog wonen, no. 177. Zie “de huizenlijst van Rosmalen van 1741”. Thomas Corsten van Beeck is hun opa van vaders zijde, naar wie nog dat land genoemd is.

□□□ KLEINKINDEREN VAN AELBERT (IV 2)

VI De kleinkinderen van Aelbert en Jenneken

Een overzicht van Aelberts "van der Kallen" kleinkinderen

¹ - Zie voor de kinderen van de vrouwelijke "van der Kallen"s de basisgegevens in deel 4.

Aelberts kleindochter Meijntie (VI 11)

Meijnties broertje *Albertus* (VII 9) en zusje *Jacoba* (VI 10) zijn waarschijnlijk al vóór Meijnties geboorte overleden. Ze heeft ook als baby of kleuter haar vader verloren. Na de dood van haar vader is haar oom *Roelof* (V 1) ongetwijfeld haar voogd geworden. Doordat haar moeder is hertrouwd (zie deel 5) en nog een dochter uit haar 2e huwelijk heeft gekregen, heeft zij nog *een halfzus - Ardina (Ardien) de Ruijter* - gehad (zie deel 6 bij de aanvullingen, blz. Aanv-2). Deze halfzus is op 17-jarige leeftijd overleden.

Omdat *Meijntie* met haar vader en later stiefvader in "*het klijnhuis*" naast *Roelof* (V 1) (zie de erfdeling bij het "*tweede lodt*") gewoond heeft en haar vader en stiefvader zoveel met *Roelof* (V 1) deelden, staat hun gezin niet in dit deel, maar in *deel 5 bij Roelof* (V 1) besproken.

Vóór 1786 zijn *Meijntie* (VI 11) en haar man, *Lammert van Helvoirt*, *de eigenaren van "het klijnhuis"* geworden. In "*de huizenlijst van Rosmalen van 1786*" staat haar man als eigenaar en hoofdbewoner vermeld, in "*de huizenlijst van Rosmalen van 1781*" was haar stiefvader nog de eigenaar en hoofdbewoner.

<p>© 2003 M. J. Ph. van der Kallen, Bachplein 5, 2651 TZ Berkel en Rodenrijs Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd en / of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.</p>
--

Register bij het verhalende deel van Deel 4

De registers in de verschillende delen beginnen met een **persoonsregister**.
Zie *de toelichting* bij het register van deel 1 en deel 2.

De volgorde van de hoofdstukletters is: bij **IV 2** **A-R-P**

Persoonsregister

—A—		—L—	
Aenhuijs, Willem	V 1	Leuw, Daem Otten de	IV 2 A-4
		Liberg, Cornelis van	IV 2 A-8
—B—		Loos, Hendrick	IV 2 P-10
Bee(c)k, van		—O—	
Antonij (Martens)	IV 2 A-4; V 2	Oeveringh, Albertus	IV 2 P-5
Frens Thomasse	IV 2 P-7		
T(h)omas Corste	V 2	—P—	
—C—		Pels, Jan Gielen	IV 2 A-4
Callen, van der		Popeliers	
Dirck (Ruelens) (IV 3)	IV 2 P-7; P- 9; P-10	Anneke/wed(uw)e/oma	IV 2 P-6 t/m P-10; V 1
Roelof (V 6)	IV 2 P-7; P- 9; P-10	The(e)uwen (Janssen)	IV 2 R-2; P-2; P-5; V 1
Cappen, erfgenamen van Jan	V 1	—R—	
Couwenbergh, Arien	IV 2 A-4	Rozen, P. Mat. Jud. Toss. van den	IV 2 P-3; P-4
—D—		Ruijter, Ardina de	VI 2
Donck, Jan van der	IV 2 P-5	—S—	
—E—		Schajjick, Jan Handricx van	IV 2 A-4
Elfteren, Hermen van	IV 2 P-5	Schuppens, Arnoldus	IV 2 P-9
—G—		Siepkens, Willem	V 2
Gerven, van		Smulders, Jan Thonis	IV 2 A-1
Geerit Evers	IV 2 A-4	Strick, Jenneken Fransen	IV 2 P-2
Maria	IV 2 A-2	Swaenberghen, Marten Claes Driesen van	IV 2 A-4
Groenendael, Jan van	V 2	—U—	
—H—		U(e)den, Jan (Jansen) van	IV 2 P-7; P-8
Heeren, Jan Hendrix	IV 2 P-1	—V—	
Heijmens, Antonij Ge(e)rit Jan	IV 2 A-4	Velthoven, Theuwen Corsten van	IV 2 P-7
Heuvel, Jan Sijmens van den	IV 2 A-4	Verbeeck	<i>zie Beeck, van</i>
Hoefnagels, Joanna	IV 2 A-2	Verhoeven	<i>zie Hoeven, van der</i>
Hoeven, van der		Vlijmen, Jacob van	V 2
Mr Frans	IV 2 A-4	—W—	
Mr Jacob	IV 2 P-5	Weijngaert, wed(uw)e Zeger van de	V 2
Hoogh, Jan Aert	IV 2 A-4	Westerlaecken, Peter Jansz van de	IV 2 A-1
Horst, Arien van der	IV 2 A-4		
Houting, Cornelis van	IV 2 P-5		
Hurck, Dirck van den	IV 2 P-1		

Register (vervolg)

—B—		—P—	
Berlicum	IV 2 A-1 t/m A-4; A-7; R-1	personeel	IV 2 R-2
de heer van	IV 2 A-4		
bestuur, het kleine en grote (dorps-)	IV 2 A-7	—R—	
borg	IV 2 A-4; A-7	rampjaar/rampjaren	IV 2 R-1; P-6
borgemeester(sloon)	IV 2 A-4 t/m A-7; R-1; R-2	recognitiegeld	IV 2 P-4
Brigitijnen, orde van de	IV 2 P-3	Republiek, de	IV 2 R-1; P-4
—C—		Rosmalen	IV 2 A-2 e.v.; R-1 e.v.; P-1 e.v.; V 1; e.v.
corpus, het	IV 2 A-7	belastinglijst 1707	IV 2 P-4
Coudewater	<i>zie Rosmalen</i>	Bruggen	IV 2 P-2
—D—		corpus van	IV 2 A-4 t/m A-7
D(i)elis	IV 2 A-1	Coudewater, klooster(kapel) van	IV 2 P-3; P-4
drossaard	IV 2 A-7	Heeseijnt	IV 2 P-4
—E—		Heinis	IV 2 P-2
Empel	IV 2 A-7	Hintham (Hintom)	IV 2 P-2; P-3; V 2
—G—		Kerckenhoeck	IV 2 P-2; P-4
gemaal, het	IV 2 A-3	Kruisstraat	IV 2 P-2 t/m P-4
gemene middelen, de	IV 2 A-3	Lange Heij, de	V 2
godsdienstonderdrukking	IV 2 P-3	St. Lambertuskerk	IV 2 P-3
—H—		Leckpot, de	V 2
Heerlijkheid	IV 2 A-7	Molenhoek (Mulenhoeck)	IV 2 P-4; P-6
hongersnood	IV 2 R-1	parochie van	IV 2 P-3; P-4
hoofdgeld, (kohier van) het	IV 2 A-3	plattegrond, gereconstrueerde	IV 2 P-2
—M—		raadskamer	IV 2 P-3; P-5
Meerij, de	IV 2 A-3; A-4; A-7; R-1; P-7	Schepen van (nominatie)	IV 2 R-2; P-5
kaartje van een deel van	IV 2 P-3	schuurkerk	IV 2 P-4
Middelrode	IV 2 A-4	Sprockelbosch	IV 2 P-4
—N—		Var(c)kenshoe(c)k (Verckenshoeck)	IV 2 P-6; V 1; e.v.
nalatenschap		verpondingsboek (-quohier)	IV 2 P-2; V 2
Ukens	IV 2 A-7; A-8	rot	IV 2 P-2; P-4
van Aelbert en Jenneken	IV 2 P-8 t/m P-10	—S—	
Nuland (Nollandt)	IV 2 A-1; A-2	schepenbank, de	IV 2 A-7
—O—		schepenen	IV 2 A-7
officier, (de heer)	IV 2 A-7; P-5	Schijndel	IV 2 A-7
Oijken	<i>zie Uken</i>	schout	IV 2 A-7
oorlog		Statendorp	IV 2 A-7
Negenjarige Oorlog	IV 2 A-3	Staten Generaal, de	IV 2 A-3; A-4; A-7; P-4
Spaanse Successieoorlog	IV 2 R-1	—U—	
oorlogslasten, extra	IV 2 R-2	Uden	IV 2 P-4
—O—		Uken	IV 2 A-1
—O—		—V—	
verponding	IV 2 A-7; R-1; P-2	—V—	
—W—		—W—	
watersnoodramp van 1705	IV 2 R-1	—W—	